
Gezien, gehoord, gelezen

T. Elsaesser & P. Hesselberth (red.)

Hollywood op straat. Film en televisie in de hedendaagse mediacultuur

Amsterdam (Amsterdam University Press), 2000, 267 p., f 49,50, ISBN 90-5629-165-3

Het boek *Hollywood op straat* is bedoeld als een visitekaartje van de leerstoelgroep Film- en Televisiewetenschap van de Universiteit van Amsterdam. Het mes snijdt aan twee kanten: de buitenwacht kan zien op welke onderzoeks-terreinen het instituut zich profileert en de eigen eerstejaars hebben een mooi basisboek aan de hand waarvan zij bovendien kennis kunnen maken met hun docenten. Het collectieve vertrekpunt is de rol van film en televisie in de hedendaagse mediacultuur.

In de inleiding geeft hoogleraar Thomas Elsaesser zijn 'declaration of principles', een mengeling van zowel prikkelende statements en uitdagende vragen als betwistbare uitspraken. Zo stelt hij dat tegenwoordig alle zekerheid is verdwenen: we hebben geen houvast meer aan traditionele classificatiesystemen en categorisering en zelfs voorheen rotsvaste causale verbanden zijn tegenwoordig twijfelachtig geworden. Dit levert ons wel een mooi heroïsch gevoel van struinen door chaos op, maar laat geen ruimte voor nuchtere en kritische vragen naar de feitelijke juistheid, de voorgeschiedenis en de stand van zaken bij de overige geesteswetenschappen.

Het is een beetje triest dat Elsaesser stelt dat 'het helemaal niet duidelijk is wat het object van studie is, of waar het ene object ophoudt en het andere begint' (p. 15). Hij gebruikt dit vervolgens als argument om het historisch perspectief voorlopig buiten beeld te laten en zich te beperken tot een verwilderde blik om zich heen, of neutraler gezegd: de rode draad in zijn betoog is een zintuiglijke ervaring van het actuele medialandschap. Het perspectief van de bundel is kortom horizon-

taal ofwel synchroon (wat op zichzelf genomen heel legitiem is). Elsaesser ontkent echter glashard dat het historische perspectief genegeerd wordt, maar kan alleen verwijzen naar een oud artikel van hemzelf en van Frank van Vree. In een ander deel van zijn inleiding formuleert hij wel terloops een uitdagende historische vraagstelling naar aanleiding van alle veranderingen die in het straatbeeld zijn te constateren (de Regulierbreestraat in Amsterdam dient als voorbeeld): 'Wat schuilt er voor verhaal achter deze naamswisselingen en wat betekenen zij (...) voor ons begrip van de hedendaagse mediacultuur?' (p. 17). En compleet tegenstrijdig met zijn eerdere uitspraken klinkt het een paar bladzijden verder plotseling heel stellig: 'Een van de grootste uitdagingen van de Film- en televisiewetenschap is het identificeren en beschrijven van de veranderingen waaraan de film- en mediacultuur de afgelopen twintig jaar onderhevig is geweest en hoe we deze veranderingen zowel analytisch als kritisch kunnen begrijpen' (p. 19). Jammer dat deze historische invalshoek niet uit de verf komt en als dat wel het geval was geweest waarom dan de keuze voor een periode van twintig jaar? Het zou toch handig zijn mee te liften met het succes in eigen gelederen: de (revisionistische) filmgeschiedschrijving heeft, ruwweg vanaf het Brighton FIAF-congres in 1978, immers trefzeker en vol élan nieuwe vraagstellingen geformuleerd en in geschiedwetenschappelijke zin een meer verantwoorde benadering ontwikkeld.

Het is vreemd dat enkele onderzoekers van de leerstoelgroep Film- en Televisiewetenschappen ontbreken in de bundel, zoals bij-

voorbeeld Karel Dibbets, Jan Simons of Jürgen Müller. Het *tableau de la troupe* lijkt me in ieder geval niet compleet.

Hollywood op straat werd gepubliceerd naar aanleiding van het tienjarig bestaan van de leerstoelgroep. De historische achtergrond van dit jubileum wordt echter volstrekt genegeerd. Het is ongetwijfeld een bewuste keuze geweest om geen aandacht te besteden aan de eigen geschiedenis, maar wát een gemiste kans. Immers, wat is meer verhelderend voor eerstejaars studenten en de buitenwacht dan een positiebepaling van het vak, zowel ten opzichte van tien jaar geleden als in internationaal perspectief? Wat bijvoorbeeld slechts impliciet blijkt is het verschil in theorievorming en methodes tussen filmkunde enerzijds en overige mediastudies anderzijds. De redacteurs hebben tamelijk geforceerd een rode draad door de bundel laten lopen, maar deze zogenaamde draad blijkt echter vooral een struikellijn te zijn. Ook de tussentitels in de inhoudsopgave scheppen meer verwarring dan helderheid. Wat te denken van jargon als 'disruptie en continuïteit in het hier en nu' of 'performing roles & consuming charisma'?

Ten slotte een klein, maar niet onbelangrijk kritiekpunt: de bibliografie is zeer selectief en in feite een lijst van 'aanbevolen literatuur'. In een onderwijsbundel zou een degelijke bibliografische bijlage (compleet met internetbronnen) niet misstaan.

De kritische kanttekeningen staan een positief eindoordeel niet in de weg. Het vak-

gebied van film- en televisiestudies is volop in beweging en *Hollywood op straat* geeft hier op originele wijze blijk van. Het boek is vooral een gevarieerde bundel van 'capita selecta', een reeks op zichzelf staande besprekingen van interessante onderwerpen. De teksten zijn bovendien in een opvallend toegankelijke stijl geschreven en bieden originele invalshoeken. Elsaesser blinkt zelf uit met zijn artikelen over de blockbuster en de auteurtheorie. Deze bijdragen geven een trefzekere illustratie van zijn strijdkreet "alles hangt samen". Het onderzoeksterrein is breed: film is handelswaar (als marktproduct), een vorm van dienstverlening (als entertainment en sociale rite) en een kunstvorm. Wellicht ook vanwege mijn werkzaamheden in de filmvertoningspraktijk lees ik deze artikelen met grote instemming: eindelijk een filmwetenschapper die begrijpt hoe de business in elkaar steekt en dat op een beknopte en begrijpelijke manier kan verwoorden.

De meeste andere auteurs zijn eveneens goed op dreef; (een deel van) de staf blijkt te bestaan uit mensen met schrijftalent. Enkele voorbeelden (in volgorde van opkomst): Gerwin van der Pol over het geluid in de film, Maarten Reesink over *media-events*, Wim Staat over de verborgen camera, Pepita Hesselberth over paranoia in de media en Patricia Pisters over *stars*.

Ik hoop van ganser harte dat de aanzet zoals die in de bundel *Hollywood op straat* gegeven is, vervolg krijgt ...

Peter Bosma